

školství a zlepšení posice učitelovy po stránce mravní, sociální i hospodářské. *Mezinárodní úřad učitel-
ských federací*, založený 1925 v belgickém Gentu čítal kdysi 400.000 členů, avšak po válce pozbyl
významu na prospěch předešlé organizace. Za to *Světová federace výchovná*, založená 1923 vyvíjí čin-
nost velmi extensivní, její kongresy shromáždí po každé několik tisíc účastníků z řad pedagogů všech
kategorií od mateřských škol až po university. Sídlo federace je v Americe, anglosaský živel převa-
žuje. Středoškolská profesora mají od roku 1912 v Paříži svůj *Mezinárodní úřad národních federací
středoškolských profesorů*. Tato organizace vykazuje velmi seriosní činnost, ČSR. se aktivně účastní
a organizovala 1923 zdařilý mezinárodní sjezd v Praze. *Internacionála školských pracovníků*, založená
1925 v Paříži vykazuje sice 700.000 členů, z toho však 650.000 tvoří sovětská Rusové a ostatek ko-
munistické frakce různých zemí. Konečně do této kategorie patří *Mezinárodní úřad výchovný*, založený
1926 při ženevském Institutu Rousseauově.

Mezi organizace duševních pracovníků dlužno též počítati *Mezinárodní federaci akademicky vzdě-
laných žen* se sídlem v Londýně, která má přes 30.000 členek po celém světě, zřizuje klubovní domy,
opatřuje mezinárodní stipendia, sleduje otázku ženského studia a pořádá kongresy, z nichž poslední
1930 v Praze. O mezinárodních *studentských* organizacích se v tomto článku nebudeme zmiňovati, za to
sluší uvést tak zv. *Mezinárodní studentskou službu* (International Student Service I. S. S.) v Ženevě,
která z původního pomocného komitétu pro evropské studenty při Světové federaci křesťanského
studentstva se vyvinula v mezinárodní hnutí universitní, pořádají cikaždoroční kongresy, vydávající
revui »Vox Studentium« atd.

V oboru duševních pracovníků organizační proces není zdaleka u konce. Při jejich individua-
lismu jeví se tendence přílišné specialisace a tříštění. Také přirozeně mohou jen takové mezinárodní
organizace vyvinouti dostatečnou akci, které se opírají o značný počet solidních organizací národních.
Existence těchto posledních je podmíněna poměrně vysokým stupněm intelektuelní a organizační
vypěstlosti, ke které v mnohých státech chybí dosud předpoklady. Mezinárodní hnutí duševních pra-
covníků nedovedlo se dosud včleniti organicky do společnosti rozdělované schematicky na svět kapi-
tálů a práce. Na tom, jak upraví svůj poměr k těmto dvěma složkám, bude záviseti jeho budoucnost.

DR. C. HARAOUÍ:

VÝVOJ REPUBLIKÁNSKÉ DOKTRINY.

Francouzští historikové se zabývají studiem prvních let Třetí Republiky. Okliky Thiersovy, pokus
o opětne nastolení monarchie vévody de Broglie, řečnický vliv Gambettův, jsou oceňovány každým
autorem podle jeho temperamentu a zálib. Každá studie má tudíž zvláštní zabarvení, což osvědčuje,
jak je těžko psáti historii, i když jsme zcela blízko událostem a když máme k dispozici jak doklady tak
i svědky.

Přes to však nad těmito výklady máme zřejmá fakta a povšechný závěr, který z nich plyne.

* * *

Celkem první dvě desetiletí po francouzsko-německé válce r. 1870/71, se vyznačovala boji — tu
hluchými, tu ostrými — mezi monarchistickým a republikánským pojetím státu. Toto ponenáhlu sílilo
i když z počátku měl francouzský parlament nepochybně více zvolených monarchistů než republi-
kánů. Monarchisté byli váhaví a nejednotní. Republikáni měli za sebou lidové mínění, nepřátelské
království na základě zkušeností, které dopadly špatně r. 1830 a 1848, a nepřátelské císařství, které
bylo právě příčinou pohromy. Katolická církev neoddělila posud svoji věc od věci monarchie. Jestliže

se však Království a Církev o sebe opíraly po staletí, monarchistické pouto církvi škodilo. V praxi volební boje rozdvojily politické posice: pro republikánskou vládní formu nebo proti ní.

Když dobrodružství generála Boulangerera skončilo tragikomicky, byla Republika konsolidována. Republikánské strany se tedy počaly rozdělovati do skupin odstínů více nebo méně umělých spojení (Ralliés), oportunisté, progressisté, radikálové, atd. jejichž hlavním smyslem byla chtivost moci. Parlamentní deformace počínala. »Nejhorší« poslanci viděli veškerý osobní užitek v jednání mezi skupinami a podskupinami parlamentními.

Socialismus vzrůstal rychle na poli hospodářském a sociálním, ale pomalu na poli politickém.

R. 1898 katolíci, hluší k dobře míněným radám papeže Lva XIII., a poslušni »ligových mnichů« — jak je nazval Waldeck — Rousseau, se dopustili té chyby, že přenesli volební boj na náboženské pole, kde se politika udržela až do války r. 1914.

Následovala dlouhá a spletená změt stran velmi škodlivá ať vnitřně, zdržujíc hospodářský i sociální vývoj, ať zevně, přesvědčujíc, hlavně Německo, že Francie je zemí zmítanou vášněmi a neshodami a tím zesláblou a neschopnou odporu.

Republika vyšla vítězně z války a tím silnější, že počátek války ukázal na nebezpečí v osobní moci jednotlivce. Pak následovalo zhroucení mnohých trůnů a zřízení řady nových republik v Evropě. Katolická církev vedená pevně papežem Piem XI. k sociální akci a k přijetí občanských zřízení, zne-možnila snahu radikálních socialistů vzkřísiti od r. 1924 protiklerikalismus jako volební základnu.

Nehledě k opozici malé katolické frakce a několika jednotlivců poutaných k monarchistické myšlence tradicemi titulu nebo rodiny a kteří se cítí ostatně tak osamoceni, že se neodvážjí ani ve volebním boji říci své vlastní mínění ani rozvinouti svůj prapor, není republikánské pojetí vážně potíráno přímým útokem.

Od války však na sebe narážejí v samém pojetí republikánském dva proudy, nepřímý a velmi odlišný od proudů po r. 1870.

* * *

Je tendencí jistých živlů, pocházející od monarchistické tradice, přenést na pole hospodářské a sociální princip absolutní autority, uplatněný svého času v politickém útvaru. Základní pojetí Republiky je pojetí »spolupráce« a tím i potlačení »tříd«, když všem lidem bez rozdílu postavení byla dána možnost vzdělání a dosažení všech hodnot. Ale je zde ještě doktrína, jejíž ilustraci jsme mohli nedávno viděti, podle níž v oboru hospodářském a sociálním není možna spolupráce mezi řízením podniku a výkonnými silami, totiž dělnictvem. Ti, kdož stojí v čele — v tomto pojetí — ti, kdož mají zodpovědnost za vedení záležitostí, mají též morální zodpovědnost před svým svědomím, mají ji uvážiti, mají zaříditi svoji moc tak, aby učinili zadost svým povinnostem, které si sami uložili. Jsou však sami sobě soudci nad svým konáním. Ti kdož ve skutečnosti nemají podílu na vyšší zodpovědnosti v řízení věcí, nemají býti přibírání ani k poradě o nich.

Takový systém končí ve skutečnosti jistým druhem třídního boje — v obráceném smyslu, to jest na opačném pólu k třídnímu boji komunistickému nebo socialistickému, inspirovanému marxistickou naukou, podle níž řízení státu má náležeti pouze proletariátu bez účasti druhých tříd, zahrnutých společným epithetem buržoasie. V Rusku přijímá komunistický režim název »Svaz sovětských Republik«, což je zřejmou deformací republiky: všechny zásady volné spolupráce tříd jsou tam ve skutečnosti zřejmě proskribovány; komunismus se tam udržuje terorem, tyraníí jedné třídy.

Boj o myšlenku spolupráce je ještě nevyjasněn v obvyklých slovnících stran a tím i v jejich názorech. Ale je v pozadí věcí. Je známo, že se Vatikán vyslovil proti Consortium patronal de Roubaix Tourcoing, pro křesťanský syndikalism na podkladě spolupráce všech tříd.

Tento politický zjev je jedním z nejdůležitějších naší doby. Buď se uskuteční částečné politické vyrovnání třídních rozporů na podkladě tohoto pojetí spolupráce, nebo zvítězí třídní boj se vším nebezpečím »sklonu na pravo« nebo sklonu na »levo«, který nese s sebou.

Tato otázka se naskytá hlavně pro radikální stranu socialistickou. Nedávno měla v Grenoblu důležitý kongres. Jednalo se hlavně o to, jaké stanovisko má strana zaujmouti k četným obtížím dneška. Při četbě četných článků starých i mladých radikálních socialistů, kteří užívali socialistického slovníku, žádající odstranění »námezdného poměru«, odstranění »kapitalismu«, byla možná otázka, zdali se strana radikálně socialistická vyvinula definitivně směrem ke kolektivismu, na jehož konci je třídní boj. Kongres neodpověděl výslovně na tento bod, vyhnul se ve skutečnosti diskusi o něm, prohlásiv se pro »kontrolu výroby«.

Tento výraz má však dvojí smysl naprosto rozdílný. Sluší-li rozuměti tím kontrolu povšechnou a ve vyšším smyslu, jak sluší státu, vši národní činnosti a hlavně činnosti hospodářské a sociální, dobrá, to je podle republikánského řádu, že stát v první řadě musí míti zájem, a v naší době více než kdy jindy, starati se podrobně o věci, při nichž je v sázce přední zájem národa.

Má-li však kontrola výroby znamenati denní zásahy státu do vnitřního běhu podniku, jakýsi druh účasti na jeho přímém řízení, pak by to byl nejdivočejší požadavek a konečně velmi rychle čistý a jednoduchý kolektivismus.

* * *

S druhé strany je spor o společenskou morálku, jehož politický dosah může býti závažný. Zatím co se politika ve Francii stotožňovala s proti-náboženskými zápasy, volební řečnění užívalo a zneužívalo hry, spočívající v tom, že morálka laická byla stavěna proti morálce náboženské. Tato volební anti-nomie zaniká od té doby, co přestala politická oposice církve proti Republice. Ponenáhlu se tvoří přesvědčení, že jsou-li tu vždy duchové, kteří touží po vznešeném rozhovoru, po postulátu povinnosti, není valného rozdílu mezi »povinnostmi podle laické morálky« a »povinnostmi podle morálky náboženské«, a že nejdůležitější věcí je, aby tyto »povinnosti« byly plněny. Neboť mnozí se znepokojují ze všeobecného poklesu veřejné mravnosti. Jistě tu válka mnoho zavinila. Tak těžký traumatism pustoší ve všech oblastech. Avšak od vítězství uplynulo již více než deset let!

Tato situace zaslouží tím větší pozornosti, že marxism vyvolal všude a ruská revoluce udržuje jako nauku o státu v podstatné části Evropy a Asie společenský systém, jehož všechna pravidla jsou v odporu se zásadami tradiční morálky. Čest, poctivost, důstojnost individua jsou především vykládány a sankcionovány v SSSR zcela naopak než podle našeho pojetí. Vždyť se již vypravuje, že na některých francouzských učitelských ústavech mladí žáci odpírali užívati slov čest, poctivost atd. poněvadž je pokládají za způsobilá zmásti úsudek dětí definicemi, které odporují skutečnosti.

Nebezpečí politické je v tom, že se ponenáhlu ustaluje názor v duši lidu, že vše, co se mu vykládá o ideálu lidského života, o společenských povinnostech odpovídá jen výstředním názorům bez jakéhokoliv vztahu k praxi běžného života. Politická debata v této formě je ještě nepřesná a omezená, zápas mezi komunismem a ostatními politickými stranami se děje ve výraznějších volebních formách.

Nicméně je to skutečnost, která musí vzbuditi pozornost nejlepších lidí a ukázati tím důležitost problému nejlepších. Mízení vybraných vrstev z venkova, jejich útěk ve městech k výnosným povoláním, nivelisace veřejných funkcí a politických poslání, hierarchie, označená čísla jako na burse atd., celý tento pokles k společenskému stavu, charakterisovanému zásadním materialismem, obklopeným starými formulami klasického idealismu připravoval by zjevně cesty k nebezpečné činnosti politické neboť morálka je ještě potřebnější — jak pravil Montesquieu — za Republiky než za jakékoliv jiné vládní formy.

BIBLIOFILSKÉ VAZBY KNIH

a veškeré knihařské práce odborně provádí

VÁCLAV BRYNDA,

PRAHA III., ÚJEZD Č. 24. TELEFON ČÍS. 442-20.

WEBER & REICHMANN

VARNSDORF, ČESKOSLOVENSKO.

Speciální továrny na vagonová, nosná a spirálová pera, automobilová nosná pera, vozová pera, spirálová a ocelově plechová pera pro veškeré potřeby.